

NOWINY ZAMOJSKIE

PISMO TYGODNIOWE,

poświęcone zagadnieniom politycznym, sprawom społecznym i literackim oraz życiu miejscowemu.

№ 4. (11).

Zamość, d. 24 Lutego 1918 r.

R. II.

T R E Ś Ć:

*Na przelomie. — Z Rady Miejskiej. — Kronika. —
Z Polski.*

Na przelomie.

W dniu 1-ym b. m. została zawarta pomiędzy państwami centralnymi i Ukrainą umowa pokojowa, której poszczególne punkty są następujące:

ART. I. opiewa: Niemcy, Austro-Węgry, Bułgaria i Turcja z jednej strony, i ukraińskie przedstawicielstwo ludowe z drugiej strony oświadczają, że stan wojenny między nimi jest skończony. Strony zawierające umowę postanowiły odtąd zawsze żyć ze sobą w pokoju i przyjaźni.

ART. II. orzeka: Między Austro-Węgrami, a ukraińską Rzeczpospolitą, o ile one ze sobą graniczą, pozostaną te same granice, jakie istniały przed wybuchem wojny między monarchią, a Rosją. Wyżej od północy będzie biegła granica począwszy od Tarnobrodu, w szczególności w linii Biłgoraj—Szczebrzeszyn—Krasnystaw—Puhaczów—Radzyń—Międzyrzec—Sarnaki—Mielnik—Wysoko-Litewskie—Kamieniec-Litewski—Prużany—Jezioro-Wygonowskie. W poszczególnych wypadkach zostanie ta granica wedle stosunków etnograficznych z uwzględnieniem życzeń ludności ustaloną przez komisję mieszaną.

Na wypadek, gdyby Ukraina jeszcze z innymi mocarstwami czwórprzymierza miała mieć wspólne granice, to strony zastrzegają sobie w tym kierunku osobne porozumienie.

ART. III. Opróżnienie obsadzonych obszarów rozpocznie się bezzwłocznie po ratyfikacji niniejszej umowy pokojowej. Sposób i przeprowadzenie opróżnienia i oddania opróżnionych terytoriów zostaną określone przez pełnomocników.

ART. IV. Natychmiast po ratyfikacji umowy pokojowej zostaną podjęte stosunki dyplomatyczne i konsularne pomiędzy stronami zawierającymi umowę.

ART. V. Strony zawierające umowę zrzekają się wzajemnie zwrotu swych kosztów wojennych, t. j. wydatków państwowych na prowadzenie wojny, dalej zrzekają się zwrotu szkód wojennych, t. j. owych szkód, które wyrządzone zostały im i ich poddanym na terytoriach wojennych wskutek zarządzeń wojskowych oraz wskutek rekwizycji poczynionych w kraju nieprzyjacielskim.

ART. VI. Jeńcy obu stron zostaną puszczeni do swej ojczyzny, o ile nie życzą sobie, za zgodą zwierzchności państwowej swego miejsca pobytu pozostać na jej terytorium, lub o ile pragną udać się do innego kraju. Uregulowanie związanych z tym zagadnień następuje w przewidzianych w artykule VIII układach szczegółowych.

W długim wyczerpującym artykule VII uregulowane zostają przyszłe gospodarcze stosunki w ten sposób, że strony zawierające umowę, zobowiązują się za czas aż do 31-go lipca b. r. dostarczać sobie wzajemnie nadwyżek wytworów rolnych i przemysłowych. Ilości towarów i ich ceny mają być oznaczane przez komisję, która natychmiast zbierze się po podpisaniu pokoju. Wymiana następuje po części przez państwowe lub przez państwo kontrolowane centrale, po części w wolnym obrocie. Aż do zawarcia stanowczej umowy handlowej, w każdym razie aż do upływu 6-ciu miesięcy po zawarciu pokoju powszechnego, ma być uregulowany wzajemny stosunek wymiany towarów przez układ prowizoryczny od 30 czerwca 1919 r. za 6-miesięcznym wypowiedzeniem rozwiązalny.

Prowizoryczny układ znosi ważność umów słownych, które aż do wybuchu wojny wiązały Austro-Węgry i Rosję. Układ obecny zawiera dalej najważniejsze postanowienia poprzedniego układu z Rosją, o ile one mogą znaleźć zastosowanie do Ukrainy, i zapewnia wolny transport do Azji, a w szczególności do Persji. W końcu umawiają strony, że Ukraina nie ma żadnej pretensji do przywilejów, które Austro Węgry przyznają Niemcom lub innemu z nim umową słową związanemu państwu. Tosamo postanowienie dotyczy wzajemnie dla Ukrainy.

ART. VIII. przewiduje zawarcie poszczególnych umów w sprawie ustalenia publicznych i prywatnych stosunków prawnych odnośnie do wymiany jeńców wojennych, internowanych osób cywilnych oraz odnośnie do kwestji amnestyi.

ART. IX. orzeka: Układy, zawarte w tej umowie pokojowej stanowią nierozdzielny całość na podstawie artykułu traktującego interpelacje tekstu układu pokojowego w języku niemieckim, węgierskim, bułgarskim, tureckim i ukraińskim.

W końcowym postanowieniu przewidziane, że umowa pokojowa ma być ratyfikowana, a dokumenty ratyfikacyjne jaknajrychlej w Wiedniu wzajem wymienione. Umowa pokojowa wchodzi z chwilą ratyfikacji w życie.

Odrębnie od umowy pokojowej zostaną zawarte 4 odrębne układy między czwórprzymierzem, a Ukrainą dotyczące przewidzianych w art. VIII materji, a które w najbliższych dniach podpisane zostaną.

Z Rady miejskiej.

Zebranie d. 13 b. m. zagaikł prezydent Stodółkiewicz odczytaniem projektu porządku obrad.

Radny Jaśkiewicz stawia wniosek przełożenia punktu 4 „wolne wnioski“ na początek obrad co jednogłośnie zostaje przyjęte.

Jako pierwszy wolny wniosek grupa radnych projektuje uchwalenie odezwy 178 zrzeszeń polskich w Warszawie o treści następującej:

1. Jest niezłomną wolą Narodu Polskiego wskreszenie zjednoczonej Polski, jako Państwa niepodległego, niezależnego pod względem politycznym, gospodarczym i wojskowym, w granicach zapewniających Mu żywotność gospodarczą, z dostępem do morza.

Dobrowolny związek z niepodległymi ludami.

2. Zgodnie z wiekową tradycją jest stałym dążeniem Narodu Polskiego stworzenie z niepodległymi ludami, zamieszkującymi ziemie dawnej Rzeczypospolitej Polskiej, dobrowolnego związku, opartego na zasadzie „wolni z wolnymi, równi z równymi“. Rozgraniczenie obszarów o ludności mieszanej winno być dokonane drogą nieskrępowanego przez obcą

ingerencję porozumienia się Sejmu Polskiego z sejmami tych ludów.

Sejm.

3. O ustroju powstającego Państwa Polskiego, jak i o Jego stosunkach i związkach międzynarodowych stanowić jest władny wyłącznie Sejm ustawodawczy, na istotnie demokratycznych zasadach zwołany, jako jedyny uprawniony wyraziciel woli Narodu.

Polska jako rękojmia trwałego pokoju.

4. Tylko przy takim rozstrzygnięciu sprawy Polska odrodzona, wchodząc w zgodzie ze sobą i z innymi do rodziny wolnych narodów będzie rękojmią trwałego pokoju i stanie się rzeczniką i ostoją prądów wolnościowych i demokratycznych w Europie. Polska, zbudowana bez udziału Narodu Polskiego, ukształtowana wbrew Jego dążeniom, wtłoczona w warunki i związki z góry i przemocą Jej narzucone, nie pogodzi się nigdy ze swym losem i będzie nadal ogniskiem ustawicznego niebezpieczeństwa dla pokoju Europy, źródłem i przedmiotem pożądań zaborczych.

Wniosek zostaje uchwalony z entuzjazmem.

Poczem przewodniczący poddaje pod głosowanie drugi wniosek:

1) Zawarty bez nas, a naszym kosztem, urągający zasadom samookreślenia się narodów układ brzeski nie jest dla nas ani miarodajnym, ani obowiązującym.

3) Niema Polaka, któryby z faktem takiego gwałtu się pogodził.

4) Oświadczamy, że nie dopuścimy do oddania ziem polskich obcemu państwu.

5) Potępiając przed całym światem politykę dyplomacji państw centr., ślubujemy wytrwanie w obronie całości naszej ojczyzny.

6) Zbrodnia tajnej dyplomacji popełniona na żywym organizmie Polski nie osiągnie zamierzonych przez nią celów.

Burzą oklasków przyjęto wniosek, poczem zamknięto posiedzenie.

Publiczność zapelniająca salę posiedzeń i przylegające ubikacje wyraziła hołd Radzie za stanowisko przez nią zajęte i zapowiedziano strejk ogólny na dzień następny.

Odśpiewana „Rota“ zebrana publiczność ruszyła pochodem po ulicach miasta przed gimnazjum, gdzie wygłoszone przemówienie przerywano ciągłymi okrzykami w związku z zawarciem pokoju i na cześć wodzów polskich Piłsudskiego i Dowbor-Muśnickiego.

Zamysły wrogów.

Polakom nie chodzi tylko o zabór kawała ziemi polskiej, o grabież powiatów, które etnograficznie do Polski należą, bo ludność polska góruje w nich liczbą nad rusińską. Nie tylko zasada „samostanowienia narodów o sobie“ została tu zdeptana. Dyplomaci w Brześciu Litewskim, decydujący o nas bez nas, mieli coś większego na oku:

Oto w artykule II traktatu pokojowego dyplomacja niemiecka rozważa już wypadek, że Ukraina będzie miała wspólne granice z innym jeszcze mocarstwem czwórprzymierza.

O któreż to chodzi mocarstwo?

O Niemcy.

I dość spojrzeć na mapę, aby spostrzedz, jak Niemcy przez Prusy i Suwalską gubernię, sięgają ku Białemustokowi i dalej przez Brześć Litewski ku Ukrainie i Morzu Czarnemu. Niemcom chodzi o połączenie bezpośrednio Niemiec z bogatą Rosją południową — z zupełnym pominięciem Polski.

Z chwilą posunięcia granic „Ukrainy“ pod Lublin i Białystok Polska traci wszelkie ekonomiczne znaczenie. Wciśnięta między Prusy, Litwę, rządzoną przez Niemców i Ukrainę, skazana jest na we-

getację, bez nadziei zdobycia niezawisłości, bez możliwości stotnego rozwoju gospodarczego.

Tak rozwiewają się w niwecz miraż „państwa polskiego“, które dyplomacya mamila pewnych polityków polskich. Cóż pozostało dzisiaj z aktu 5-tego listopada?

Bańka mydlana przysła.

Kronika.

Protesty Zamościa. Pierwsza wiadomość o zawarciu pokoju rozeszła się 12-go wieczorem. W Teatrze odwołano przedstawienie amatorskie na dochód „Macierzy“ i odśpiewano „Rotę“.

Nazajutrz „Rada Miejska“ posiedzenie swe poświęciła wyrażeniu protestu, entuzjastycznie przyjętego przez publiczność.

14-go Lutego cały dzień trwał strejk polityczny; tu i owdzie ukazały się czarne chorągwie, po mieście i przedmieściach krążył pochód ze śpiewami i groźnymi okrzykami.

Na 17-go, to jest w niedzielę, zapowiedziany był wiec i pochód narodowy. Ten ostatni powstrzymano, unikając scysji. Zato przy kościele z zaimprovizowanej trybuny szereg mówców wygłosił płomienne mowy oświecające doniosłość chwili i odczytując protesty. Uchwalono przytem jednomyślnie, że cały powiat przyłącza się do uchwalonego w Galicji narodowego święta na dzień 18-ty.

Dnia tego odbyło się rano nabożeństwo z udziałem szkół i licznie zgromadzonego tłumu, który po ukończonym nabożeństwie i odśpiewaniu Hymnu narodowego ruszył potężną falą ze śpiewem „Roty“ na ulice miasta.

Zapał i podniecenie w całym mieście ogromne.

Zjazd kółek rolniczych przy bardzo licznych napływie delegatów, instruktorów i gości trwał przez 3 dni, to jest 17, 18 i 19-go Lutego. Nastrój podniosły, rezolucje świadczą o zrozumieniu doniosłości chwili. Szczegółowe sprawozdanie zamieścimy w następnym numerze.

Straż ziemi Chełmskiej. Zapoczątkowana na zjeździe w Zamościu 11 i 12 działacze społecznych i oświatowych, a bliżej zorganizowana na zebraniu w Lublinie 16 b. m. praca samoobrony ziemi Chełmskiej postępuje żywo naprzód. Kilka zebrań delegatów z całego powiatu pod przewodnictwem przedstawicieli powiatu Zamojskiego pp. Mikułowskiego i Sajakiewicza wraz z dobranym zarządem z 9 osób posuwa pracę naprzód, a „fundusz kresowy” rośnie.

Z powiatu Zamojskiego. Wobec olbrzymiej ilości materiału trudno nam jest umieszczać dosłownie wszystkie opisy manifestacji i protesty, jakie się odbywają po wszystkich miejscowościach powiatu; Między innymi w Szczebrzeszynie, Zwierzyniu, Łabuniach.

W Krasnobrodzie 17-go b. m. mieszkańcy samorzutnie zebrałi się w urzędzie gminnym w liczbie przeszło 1000 osób i jednogłośnie postanowili:

1). Wyrazić stanowczy protest przeciwko przyłączeniu wschodnich obszarów guber.

Lubelskiej i Siedleckiej do Ukraińskiej republiki.

2). Potępić postępowanie rządów państw centralnych w stosunku do państwa polskiego, wyrażające się przez chęć dokonania IV-go rozbioru Polski, sprzeciwiającego się prawu stanowienia o sobie narodów i zdecydowanego bez udziału przedstawicieli polskich.

3). Zażądać przywrócenia pełnych praw samorządu gminnego przede wszystkim dokonania wyborów wszystkich funkcjonariuszy gminnych i zorganizowanie rady gminnej, jak również przywrócenia wyborów sędziów pokoju i ławników.

Wyrocznia.
Całe miasto hr. Kuchaczewskiego podało się do dymisji. W tymczasie nikt się nie podjął misji utworzenia nowego gabinetu.

Jednocześnie zgłosili swą dymisję gen. gubernator hr. Szeptycki

Zerwanie stosunków dyplomatycznych z władzami okupacyjnymi.

Niektóre Sejmiki przekształciły się na zupełnie niezależne rady powiatowe, zrywając wszelkie stosunki z władzami okupacyjnymi.

B. premier Kucharzewski odmówił przyjęcia delegata gen.-gub. Beselera, hr. Hutten-Czapskiego, zrywając w ten sposób stosunki z władzami okupacyjnymi.

Zerwanie Koła Polskiego z rządem austriackim.

Korespondent wiedeński „Berl. Tgbl.“ donosi: „Z powodu przyłączenia Chełmszczyzny do nowego państwa ukraińskiego. Koło Polskie zerwało stosunki z rządem austriackim. Rząd stoi obecnie wobec zwartego bloku czesko-polsko-południowo-słowiańskiego.

Prenumerata „Nowin Zamjskich“ wynosi 18 kor. rocznie, 9 kor. półrocznie, 50 kwartalnie, pojedynczy egzemplarz, 40 hal. Z przesyłką pocztową 20 k. rocznie, 10 k. półrocznie, 5 k. kwart.

Adres redakcji i administracji: Zamość, Rynek 18.

Redaktor: Józef Lesiewski.

Wydawnictwo Zamojskiej Spółki Wydawniczej.

Za pozwoleniem cenzury wojennej.

Druk. i fabr. stempli, Szmajser Zamość.